

Nieuwsbrief EHRC Updates 2022-22

Nummer 22, 2022

Redactie: J.H. Gerards, H. Morre, J. Krommendijk, S. Lambrecht, P. Ölçer, B. Aarrass, L.E. Burgers, P. Cannoot, L.R. Glas, C. Mak, D.A.G. van Toor en C. Van de Graaf.

INHOUDSOPGAVE

Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2022:1108JUD001433217

Yüksedağ Şenoğlu e.a. t. Turkije, EHRM 8 november 2022, nrs. 14332/17 en 12 andere

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2022:1108JUD005901217

Valeanu e.a. t. Roemenië, EHRM 8 november 2022, nrs. 59012/17 en 29 andere

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2022:1110JUD000231720

The Karibu Foundation t. Noorwegen, EHRM 10 november 2022, nr. 2317/20

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2022:1108JUD000881916

Saure t. Duitsland, EHRM 8 november 2022, nr. 8819/16

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2022:1110JUD005642518

Rimšēvičs t. Letland, EHRM 10 november 2022, nr. 56425/18

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2022:1108JUD002174315

Nikolay Kostadinov t. Bulgarije, EHRM 8 november 2022, nr. 21743/15

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2022:1108JUD006448019

Moraru t. Roemenië, EHRM 8 november 2022, nr. 64480/19

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2022:1018DEC002611115

Mas Gavarro t. Spanje, EHRM 18 oktober 2022 (ontv.besl.), nr. 26111/15

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2022:1108JUD000756719

Marina Aucanada Group S.L. t. Spanje, EHRM 8 november 2022, nr. 7567/19

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,

ECLI:CE:ECHR:2022:1115JUD002491920

Marcinkevičius t. Litouwen, EHRM 15 november 2022, nr. 24919/20

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,
ECLI:CE:ECHR:2022:1117JUD002941717

Malagić t. Kroatië, EHRM 17 november 2022, nr. 29417/17

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,
ECLI:CE:ECHR:2022:1110JUD000508418

Kupinskiyy t. Oekraïne, EHRM 10 november 2022, nr. 5084/18

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,
ECLI:CE:ECHR:2022:1117JUD007485214

Ilyin e.a. t. Oekraïne, EHRM 17 november 2022, nr. 74852/14

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,
ECLI:CE:ECHR:2022:1110JUD002542620

I.M. e.a. t. Italië, EHRM 10 november 2022, nr. 25426/20

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,
ECLI:CE:ECHR:2022:1108JUD000216912

Hovhannisyan en Nazaryan t. Armenië, EHRM 8 november 2022, nrs. 2169/12 en 29887/14

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,
ECLI:CE:ECHR:2022:1108JUD006395019

Gaggl t. Oostenrijk, EHRM 8 november 2022, nr. 63950/19

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,
ECLI:CE:ECHR:2022:1115JUD004851220

Dahman Bendhiman t. Spanje, EHRM 15 november 2022, nr. 48512/20

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,
ECLI:CE:ECHR:2022:1110JUD004963614

Bakirdzi en E.C. t. Hongarije, EHRM 10 november 2022, nrs. 49636/14 en 65678/14

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,
ECLI:CE:ECHR:2022:1108JUD007472917

Ayuso Torres t. Spanje, EHRM 8 november 2022, nr. 74729/17

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,
ECLI:CE:ECHR:2022:1108JUD002833612

Aygün t. België, EHRM 8 november 2022, nr. 28336/12

Europees Hof voor de Rechten van de Mens,
ECLI:CE:ECHR:2022:1115JUD002513320

A e.a. t. IJsland, EHRM 15 november 2022, nr. 25133/20

Hof van Justitie van de Europese Unie

Hof van Justitie van de Europese Unie, ECLI:EU:C:2022:897 17-11-2022

Ministero dell'Interno (Limite d'âge pour le recrutement des commissaires de police), HvJ EU 17 november 2022, zaak C-304/21

Hof van Justitie van de Europese Unie, ECLI:EU:C:2022:858

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Examen d'office de la rétention), HvJ EU 8 november 2022, zaak C-704/20

Hof van Justitie van de Europese Unie, ECLI:EU:C:2022:895

Harman International Industries, HvJ EU 17 november 2022, zaak C-175/21

Hof van Justitie van de Europese Unie, ECLI:EU:C:2022:865

Delta Stroy 2003, HvJ EU 10 november 2022, zaak C-203/21

RECHTSPRAAK

A e.a. t. IJsland, EHRM 15 november 2022, nr. 25133/20

Vanwege vermoedens van huiselijk geweld en seksueel misbruik is een vader strafrechtelijk vervolgd, maar hij is vanwege ontbrekend bewijs vrijgesproken. Later is zowel hem als de moeder de ouderlijke macht ontzegd omdat zij de kinderen niet goed konden verzorgen. Het EHRM oordeelt dat de nationale autoriteiten op basis van een zorgvuldige beoordeling van veel rapporten hebben gehandeld in het belang van de kinderen. De beslissing was bovendien niet onomkeerbaar en er waren genoeg procedurele waarborgen. Dat de moeder wel een omgangsregeling had, maar de vader niet, acht het Hof niet onredelijk. Art. 8 EVRM is niet geschonden.

Klagers zijn de ouders van X en Y. In 2015 kwamen er berichten vanuit de school van X binnen over mogelijk huiselijk geweld en seksueel misbruik door de vader. Er werd een onderzoek ingesteld en in 2017 werd de vader aangeklaagd wegens seksueel misbruik van X en Y. In hetzelfde jaar werd hij vrijgesproken wegens gebrek aan bewijs. Niettemin werd beide klagers in 2020 de ouderlijke macht ontnomen, gelet op zorgen over hun vermogen om goed voor de kinderen te zorgen en ze de nodige veiligheid te bieden. Sinds 2016 zijn de kinderen bovendien in pleegzorg ondergebracht en hebben zij beperkte contacten met hun ouders.

Voor het EHRM hebben klagers gesteld dat het verlies van de ouderlijke macht over hun kinderen niet in overeenstemming is met art. 8 EVRM. Het Hof stelt voorop dat voor het ontnemen van de ouderlijke macht niet dezelfde hoge bewijsstandaard geldt als bijvoorbeeld voor het aantonen van seksueel misbruik. Uitgangspunt zijn primair de belangen van het kind. In het onderhavige geval zijn de genomen beslissingen steeds vanuit die belangen genomen, op basis van onder meer een psychologisch rapport, rapporten van de school, een ziekenhuis en sociaal werkers, en getuigenverklaringen. Verder hebben de autoriteiten de mogelijkheid onderzocht van andere, minder vergaande mogelijkheden om de belangen van de kinderen te dienen. De autoriteiten hebben daarmee voldoende zorgvuldig opgetreden. Ook zijn er voldoende procedurele waarborgen geboden. De moeder had verder nog steeds

omgangsrechten met de kinderen en de beslissing tot ontneming van de ouderlijke macht was omkeerbaar. De beslissing zou zelfs ieder jaar opnieuw worden beoordeeld. Dat de vader geen omgangsrechten heeft gekregen is niet onredelijk, nu de nationale hoogste rechter heeft geoordeeld dat de kinderen bang voor hem zijn en hij niet goed hun gezondheid en ontwikkeling kon waarborgen. In deze omstandigheden kan het Hof geen schending vaststellen van art. 8 EVRM.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2022:1115JUD002513320

Zaaknummer: 25133/20

Wetsartikelen: EVRM art. 8

RECHTSPRAAK

Aygün t. België, EHRM 8 november 2022, nr. 28336/12

Na de moord op hun twee zoons wilden de ouders – van Turkse afkomst – hen in Turkije een islamitische begrafenis geven. Zij kregen echter geen toestemming om de lichamen over te brengen vanwege het lopende strafrechtelijk onderzoek. Daardoor heeft het 2,5 jaar geduurd voor de zoons konden worden begraven. Het EHRM wijst erop dat het recht op privéleven en religie hier botsen met het recht op een eerlijk proces. Uiteindelijk acht het doorslaggevend dat de ouders geen goede mogelijkheden hadden om de initiële weigering te laten herzien. Daardoor zijn art. 8 en 9 EVRM geschonden.

In 2014 is een buurman van klagers veroordeeld tot 29 jaar gevangenisstraf voor de moord op hun twee zoons in 2010. Gedurende de periode waarin het strafrechtelijk onderzoek liep, dus van september 2010 tot april 2013, mochten klagers de lichamen van hun zoons niet overbrengen naar hun herkomstland Turkije, waar zij hen wilden begraven. Reden daarvoor was dat er geen grondslag in nationaal recht bestond hiervoor en dat ook het onderzoek in de weg stond aan het verplaatsen van de lichamen naar het buitenland. Het zou voldoende moeten zijn dat zij hun zoons overeenkomstig islamitische gebruiken in België konden begraven.

Voor het EHRM hebben klagers gesteld dat de weigering om de overleden zoons over te brengen naar Turkije in strijd komt met art. 8 en 9 EVRM. Op beide bepalingen is volgens het Hof inbreuk gemaakt. De weigering had het oog op het legitieme doel van bestrijding van criminaliteit en de bescherming van de rechten van de verdachten. In het kader van de proportionaliteitstoets oordeelt het Hof dat de zaak vergde dat een afweging werd gemaakt tussen enerzijds het recht op een eerlijk proces en de rechten van de verdediging, en anderzijds het recht op respect voor het privé- en gezinsleven en de godsdienstvrijheid. Aan beide sets van rechten komt in beginsel gelijk gewicht toe. Ook benadrukt het Hof dat art. 2 EVRM in deze zaak vergde dat een effectief onderzoek zou worden uitgevoerd naar het overlijden van de zoons van klagers. Aanvankelijk was de weigering van het overbrengen van

de zoons volgens het Hof wel gerechtvaardigd, maar de factor van het tijdverloop (2,5 jaar) is in deze zaak van groot belang. Ook speelt mee dat klagers geen mogelijkheid hadden om de initiële weigering later alsnog te laten toetsen. Evenmin was het mogelijk om de beslissing eventueel te laten herzien toen het autopsierapport beschikbaar was. Met name met het oog op het ontbreken van die mogelijkheid van herziening en toetsing stelt het Hof vast dat art. 8 en 9 EVRM zijn geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2022:1108JUD002833612

Zaaknummer: 28336/12

Wetsartikelen: EVRM art. 8 en EVRM art. 9

RECHTSPRAAK

**Ayuso Torres t. Spanje, EHRM 8 november 2022, nr.
74729/17**

Een militair die ook hoogleraar is, heeft tijdens een op de televisie uitgezonden debat kritische stellingen ingenomen over de Spaanse Grondwet en democratie. Er is daarom een tuchtzaak tegen hem gestart, maar die is beëindigd vanwege verjaring. Wel merkte de tuchtcommissie op dat klagers uitspraken de grenzen van de uitingsvrijheid hadden overschreden. Het EHRM stelt vast dat dit obiter dictum een ‘chilling effect’ kon hebben, zodat art. 10 EVRM is geraakt. Nu klager zich primair als hoogleraar uitsprak en de uitingen geen schade aanrichtten, was de impliciete waarschuwing in de tuchtuitspraak niet verenigbaar met art. 10 EVRM.

Klager – luitenant-kolonel in het leger maar ook hoogleraar – heeft zich in een televisiedebat kritisch getoond over de transitie van Spanje als militaire dictatuur naar een volwaardige democratie. Daarin beschreef hij onder meer de Spaanse Grondwet als ‘pseudo-Grondwet’. Tegen klager is om die reden een tuchtprocedure gestart. Die werd uiteindelijk beëindigd zonder dat er een inhoudelijk oordeel over de uitspraken werd gegeven, onder meer vanwege overschrijding van de verjaringstermijn. Wel voegde de tuchtrechter als obiter dictum toe aan de uitspraak dat klager met zijn uitspraken de grenzen van de uitingsvrijheid had overschreden.

Omdat klager in het obiter dictum een waarschuwing ziet ten aanzien van zijn toekomstig gebruik van de uitingsvrijheid, heeft hij voor het EHRM geklaagd over een schending van art. 10 EVRM. Hoewel klager niet tuchtrechtelijk is veroordeeld, stelt het Hof vast dat dat waarschijnlijk wel was gebeurd als de verjaringstermijn niet was overschreden en dat hij dan ook huisarrest had kunnen krijgen. Het Hof stemt bovendien in met klager dat van het obiter dictum een waarschuwing uitging voor de toekomst, die een ‘chilling effect’ kon hebben voor klager. Er is dan ook inbreuk gemaakt op art. 10 EVRM.

Ten aanzien van de rechtvaardiging oordeelt het Hof dat militairen net zo goed als burgers aanspraak kunnen maken op bescherming door art. 10 EVRM. Wel kunnen beperkingen in het licht van de nationale veiligheid of de openbare orde redelijk zijn, bijvoorbeeld als er een bedreiging is van de discipline in het leger. Niet iedere beperking is echter automatisch daardoor te rechtvaardigen. Gelet op de aard van het onderwerp waarover klager in het debat sprak neemt het Hof aan dat het ging over een kwestie van algemeen belang. Klager sprak daarbij persoonlijke opvattingen uit waarbij hij niet opriep tot enige vorm van actie. Ook waren de uitingen niet schadelijk en betroffen ze niet zijn eigen functie of het leger. Het Hof wijst erop dat in het onderhavige geval de uitingsvrijheid van klager als academicus botste met beperkingen die voortkwamen vanuit de functie van klager als militair. Daarbij acht het Hof van belang dat er kennelijk geen incompatibiliteit van functies is in Spanje. Ook relevant is volgens het Hof dat klager primair als hoogleraar sprak in een academisch debat met andere hoogleraren, ook al werd dat uitgezonden op televisie. Uit het feit dat de tuchtprocedure pas laat is opgestart en uiteindelijk is beëindigd wegens termijnoverschrijding leidt het Hof verder af dat de kwestie niet al te hoog werd opgenomen. Gelet op deze omstandigheden stelt het Hof een schending vast van art. 10 EVRM.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2022:1108JUD007472917

Zaaknummer: 74729/17

Wetsartikelen: EVRM art. 10

RECHTSPRAAK

Bakirdzi en E.C. t. Hongarije, EHRM 10 november 2022, nrs. 49636/14 en 65678/14

De Hongaarse kieswet bevat een speciale regeling om verkiezing van kandidaten van nationale minderheden in het parlement te bevorderen. Mensen die zichzelf hebben laten registreren als nationale-minderheidskiezer kunnen daarbij specifiek op een nationale-minderheidslijst stemmen, waarvoor een lagere kiesdrempel geldt. Zij kunnen daarentegen niet op andere lijsten stemmen. In de praktijk is het aantal geregistreerde nationale-minderheidskiezers zo laag dat geen van de kandidaten ooit vertegenwoordigd kan worden. Het EHRM acht de regeling daarom contraproductief en in strijd met het kiesrecht en discriminatieverbod, zoals beschermd door art. 3 EP EVRM en art. 14 EVRM.

In Hongarije zijn dertien nationale minderheden formeel erkend. Volgens de Hongaarse Grondwet hebben deze minderheden het recht om in het werk van het parlement te participeren. De Kieswet staat daarom toe dat zelf-geïdentificeerde leden van de nationale minderheden zich kunnen registreren als nationale-minderheidskiezers. Zij mogen dan alleen hun stem uitbrengen op basis van de lijst van de nationale minderheid waartoe zij zich rekenen, terwijl andere kiezers vrij kunnen stemmen voor kandidaten van verschillende partijen. Voor kandidaten op de nationale-minderheidslijsten geldt een lagere kiesdrempel. In 2014 – het jaar waarin de verkiezingen plaatsvonden waarop de zaak betrekking heeft – hadden alle dertien nationale minderheden zich aangemeld voor de verkiezingen en waren zo’n 35.000 kiezers geregistreerd als nationale-minderheidskiezers. Geen van de nationale minderheden slaagde erin een zetel te veroveren.

Voor het EHRM hebben de klagers, die allebei lid zijn van een nationale minderheid en zich als nationale-minderheidskiezer hadden geregistreerd, gesteld dat het kiessysteem voor nationale-minderheidskiezers in strijd is met het door art. 3 EP beschermde kiesrecht en met

het verbod van discriminatie (art. 14 EVRM). Het EHRM stelt voorop dat het systeem was gericht op het verzekeren van politieke representatie van nationale minderheden in Hongarije. Er waren echter veel beperkingen in het systeem ingebouwd, waaronder het gegeven dat nationale-minderheidskandidaten alleen konden worden gekozen door kiezers die zelf deel uitmaakten van de betreffende minderheid en zich als zodanig hadden geregistreerd. Daardoor bevonden de kandidaten zich in een heel andere situatie dan andere kandidaten die gekozen konden worden door alle stemgerechtigde burgers. De lagere kiesdrempel was bedoeld om dit te compenseren, maar in de praktijk bleek ook die drempel verre van haalbaar: in 2014 waren er bijvoorbeeld 140 geregistreerde kiezers van de Griekse minderheid en 184 van de Armeense, terwijl de nationale-minderheidskandidaten 22.000 stemmen moesten behalen om een zetel te verwerven. Met dit soort realiteiten moet de wetgever bij het instellen van een systeem als het onderhavige wel redelijk houden.

Verder konden nationale-minderheidskiezers door het systeem alleen nog kiezen voor de eigen lijst en niet voor andere lijsten. Ook hadden zij geen invloed op de volgorde van de kandidaten op die lijst. Een lijstensysteem is echter juist bedoeld om burgers die kandidaten te laten kiezen die hun politieke voorkeuren delen, en zeker niet om mensen ertoe te dwingen om politieke standpunten te omarmen waarmee ze het niet eens zijn. Het Hof is er daarom niet van overtuigd dat het gekozen systeem uitdrukking geeft aan de vrije uitdrukking van de wil van de bevolking. Daar komt nog bij dat het systeem leidt tot een aantasting van het stemgeheim doordat indirect het lidmaatschap van een nationale minderheid iets kan zeggen over iemands keuze.

Weliswaar heeft het systeem goede bedoelingen, maar in de praktijk is het resultaat ervan niet dat diversiteit wordt bevorderd, maar eerder dat die wordt verminderd. Daardoor is art. 3 EP in samenhang met art. 14 EVRM geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2022:1110JUD004963614

Zaaknummer: 49636/14 en 65678/14

Wetsartikelen: EVRM art. 3 EP en EVRM art. 14

RECHTSPRAAK

Delta Stroy 2003, HvJ EU 10 november 2022, zaak C-203/21

De bestuurder van een onderneming wordt strafrechtelijk vervolgd vanwege btw-ontduiking. Nog voor hij is bestraft, wordt daarnaast verzocht om aan de onderneming een financiële boete op te leggen omdat zij een vermogensvoordeel zou hebben verkregen als gevolg van het gepleegde strafbare feit. Zo'n regeling betekent volgens het HvJ EU dat de nationale rechter moet uitgaan van de premisse dat er een strafbaar feit is gepleegd, zonder dat hij dat nader kan onderzoeken. Dit komt in strijd met de onschuldpresumptie, zoals beschermd door art. 48 Hv en art. 6 EVRM. Een dergelijke regeling is dan ook niet toelaatbaar.

ZK is bestuurder en vertegenwoordiger van onderneming Delta Stroy. Vanwege ontduiking van de btw-plicht is hij strafrechtelijk vervolgd; die procedure loopt nog. In een afzonderlijke procedure heeft de openbaar aanklager de rechter verzocht om aan Delta Stroy een financiële boete op te leggen omdat zij een vermogensvoordeel had verkregen als gevolg van het door ZK gepleegde strafbare feit. De nationale rechter betwijfelt of dit verenigbaar zou zijn met art. 49 Hv en heeft om die reden prejudiciële vragen voorgelegd aan het HvJ EU.

Voor zover relevant voor het Handvest overweegt het HvJ dat btw-procedures tot doel hebben de juiste heffing van btw te waarborgen, zodat ze blijkens art. 51 lid 1 Hv binnen het toepassingsbereik van het Handvest vallen. Het EHRM heeft geoordeeld dat art. 7 EVRM zich ertegen verzet dat aan een persoon een strafrechtelijke sanctie kan worden opgelegd zonder dat vooraf zijn persoonlijke strafrechtelijke aansprakelijkheid is vastgesteld en aangegeven, omdat anders de in art. 6 lid 2 EVRM vastgelegde onschuldpresumptie zou kunnen worden geschonden. Gelet hierop oordeelt het HvJ dat art. 6 lid 2 EVRM in dit geval de relevantere bepaling is, en daarmee niet zozeer art. 49 Hv als wel art. 48 Hv. Het HvJ EU herformuleert de vraag daarom in die zin dat hij primair betrekking heeft op art. 48 Hv. De verwijzende rechter heeft benadrukt dat hij – om te kunnen beoordelen of een rechtspersoon een onrechtmatig voordeel heeft verkregen – moet nagaan of er een verband bestaat tussen de pleger van het

strafbare feit en de rechtspersoon, en tussen het strafbare feit en het verkregen voordeel. Dat betekent volgens hem dat hij moet uitgaan van de premisse dat er een strafbaar feit is gepleegd, zonder dat hij dat nader kan onderzoeken. Het HvJ oordeelt dat een dergelijke situatie kan leiden tot een kennelijk onevenredige schending van de onschuldpresumptie en van de rechten van de verdediging. Weliswaar kunnen staten werken met feitelijke of wettelijke vermoedens, maar daarbij moeten redelijke grenzen worden gesteld en moeten de grondrechten in acht worden genomen. Ook het EHRM heeft in die zin geoordeeld in gevallen waarin een vermoeden tot gevolg heeft dat een persoon feitelijk iedere mogelijkheid wordt ontnomen om zichzelf vrij te pleiten. Een procedure als die in het hoofdgeding vormt volgens het HvJ dan ook een inbreuk op art. 48 Hv.

Instantie: Hof van Justitie van de Europese Unie

ECLI: ECLI:EU:C:2022:865

Zaaknummer: C-203/21

Wetsartikelen: EVRM art. 6 lid 2, EVRM art. 7, Hv art. 48, Hv art. 49, Hv art. 50, Hv art. 51 lid 1, Hv art. 52 lid 3 en Kaderbesluit 2005/212/JBZ

RECHTSPRAAK

Dahman Bendhiman t. Spanje, EHRM 15 november 2022, nr. 48512/20

Wegens onbetaalde huur is men – na een gerechtelijke procedure – voornemens klager uit zijn woning te zetten. Klagers beroep tegen dit vonnis wordt afgewezen vanwege het feit dat hij de onbetaalde huur niet heeft gestort, zoals de wet voorschrijft om een dergelijk beroep in behandeling te nemen. Met een beroep op art. 6 EVRM klaagt hij hierover bij het Hof, stellend dat vanwege zijn financiële situatie hij de openstaande huur niet kon betalen, en hierdoor zijn recht op toegang tot de rechter werd geschonden. Het Hof is het met klager eens dat deze voorwaarde een beperking oplevert van het recht op toegang tot de rechter. Het doel daarvan is echter bescherming van crediteuren en voorkoming van overmatig gebruik van hogerberoepsprocedures. Het Hof acht dit niet onredelijk. Geen schending van art. 6 EVRM.

In 2011 kreeg klager een plaats in een sociale huurwoning in Madrid voor een huur van 393 euro per maand. De huur kon ieder jaar worden verhoogd in overeenstemming met het percentage waarmee de consumentenprijsindex omhoogging. Verder moest klager een aandeel betalen in de uitgaven van het beheer van het appartementencomplex en de WOZ-belasting. In 2011 en 2013 kreeg klager verlagingen van de huur toegekend met resp. 75% en 90%. In 2013 verkocht de eigenaar van de sociale woningen (een gemeentelijke dienst) het appartementencomplex aan een private eigenaar. Deze informeerde klager dat de voorwaarden van de huurovereenkomst in stand zouden blijven, maar achtte zich niet gehouden om de eerder toegekende kortingen op de huurprijs toe te kennen. Klager bleef de lage huurbedragen betalen en bouwde daardoor jegens de nieuwe eigenaar, E.C., een huurschuld op. E.C. procedeerde tegen klager om alsnog betaling van de volledige huur te verkrijgen. Klager werd in deze procedure uiteindelijk niet in het gelijk gesteld en zou uit het appartement worden gezet, al is die beslissing nog niet ten uitvoer gelegd.

Voor het EHRM heeft klager gesteld dat hij in de procedure tegen E.C. geen mogelijkheid heeft gekregen om hoger beroep in te stellen, nu een voorwaarde daarvoor was dat hij zijn huurschuld al zou betalen in overeenstemming met het oordeel van de rechter in eerste aanleg. Daarvoor had hij echter onvoldoende middelen. Dit heeft volgens klager zijn recht op toegang tot de rechter in strijd met art. 6 lid 1 EVRM aangetast. Het Hof is het met klager eens dat het vereiste om de volledige huurschuld te betalen een beperking oplevert van het recht op toegang tot de rechter. Het doel daarvan is echter om crediteuren te beschermen en overmatig gebruik van de hogerberoepsprocedures te beperken. Het Hof acht dit niet onredelijk, nu gedurende huurprocedures huurders hun huur niet betalen, zodat zij sterk benadeeld kunnen worden als dergelijke procedures lang duren. Het Hof wijst er ook op dat klager andere mogelijkheden tot zijn beschikking had gehad om de hoogte van de rente te betwisten. Ook kon de verplichting tot betaling in bepaalde omstandigheden worden opgeschort. Tot slot is uitzetting in Spanje met de nodige waarborgen omkleed, met name bij sociaal of financieel kwetsbare huurders. Gelet op die omstandigheden oordeelt het Hof dat de gestelde eisen niet hebben geleid tot een aantasting van de wezenlijke kern van het recht op een eerlijk proces zoals beschermd door art. 6 lid 1 EVRM. Deze bepaling is dan ook niet geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2022:1115JUD004851220

Zaaknummer: 48512/20

Wetsartikelen: EVRM art. 6 lid 1

RECHTSPRAAK

Gaggl t. Oostenrijk, EHRM 8 november 2022, nr. 63950/19

Een 70-jarige vrouw heeft haar 84-jarige echtgenoot geprobeerd te vermoorden. Zij is daarvoor vervolgd, waarbij de vraag is opgekomen of ze ontoerekeningsvatbaar was. Hiervoor zijn twee deskundigenrapporten ingewonnen, die tegenstrijdig leken maar dat volgens de rechtbank niet waren. Het verzoek om een derde rapport is daarom afgewezen en klaagster is veroordeeld tot een gevangenisstraf. Op basis van een nauwkeurige analyse van de rapporten en de beoordeling door de rechtbank concludeert het Hof dat het equality-of-arms-beginsel is geschonden door het verzoek om een extra deskundigenrapport in te winnen niet te honoreren, in strijd met art. 6 EVRM.

In 2018 heeft de – toen 70-jarige – klaagster geprobeerd om haar – toen 84-jarige – echtgenoot te vermoorden met een keukenmes. Klaagster gaf als motief dat ze eerst haar man en daarna zichzelf had willen doden, omdat ze wilde dat zij beiden naar een verzorgingstehuis zouden verhuizen, maar haar man het daar niet mee eens was. Haar echtgenoot was niet boos op haar en wilde zich ook niet civiel partij stellen in de strafzaak tegen haar. Een expert concludeerden in de procedure dat klaagster ontoerekeningsvatbaar was geweest, maar een andere expert sprak dat tegen. De jury in de strafzaak kwam tot de conclusie dat klaagster in voldoende bewustzijn had gehandeld, waarop klaagster wegens poging tot moord werd veroordeeld tot twaalf jaar gevangenisstraf. Dit oordeel bleef in hogere voorzieningen in stand. Klaagster is daarna overleden, maar haar echtgenoot heeft verzocht de procedure in haar naam te mogen voortzetten.

Het EHRM gaat allereerst in op de vraag of de echtgenoot in deze omstandigheden *locus standi* heeft. Naaste verwanten hebben dat recht veelal wel, ook al omdat zaken als deze ook een morele dimensie hebben die ook hen aangaat. Zeker gelet op de positie die de echtgenoot in de nationale procedure heeft ingenomen, acht het Hof het redelijk dat dit ook voor hem geldt.

Gemakshalve blijft het Hof de klager in deze zaak wel als 'klaagster' aanduiden.

De inhoudelijke klacht betreft de omgang met het deskundigenbewijs in deze zaak in het licht van art. 6 lid 1 EVRM. In het licht van het beginsel van *equality of arms* is het op zichzelf niet bezwaarlijk dat een expert door een van de partijen om een verklaring of rapport is gevraagd. Daarbij is echter wel van belang hoe zo'n deskundige zich in de procedure gedraagt en de manier waarop rechters hun verklaringen waarderen. Zeker de verklaringen van een door de rechtbank benoemde expert hebben vaak een aanzienlijk gewicht in het strafproces. Ook moet een deskundigenrapport effectief kunnen worden bestreden, bijvoorbeeld door een andere deskundige te vragen om een tegenrapport vast te stellen. De weigering om dat toe te laten kan onder omstandigheden in strijd zijn met art. 6 lid 1 EVRM, maar dat hangt ook af van de vraag hoe belangrijk de deskundigenverklaring is voor de procedure.

In het onderhavige geval heeft klaagster bekend dat zij had geprobeerd haar man te vermoorden. De getuigenverklaringen betroffen daardoor alleen haar beweerde ontoerekeningsvatbaarheid. Nu er twee tegenstrijdige rapporten lagen, verzocht de openbaar aanklager om een derde deskundige te vragen, maar dat verzoek was afgewezen omdat de rechtbank van oordeel was dat de eerste verklaring onzorgvuldig was geweest, maar dat niet gold voor de tweede. Na nauwkeurig onderzoek van de beide rapporten en de beoordeling door de rechtbank acht het Hof dat niet overtuigend. Gelet daarop was het afwijzen van het verzoek om een derde expertrapport in strijd met de rechten van de verdediging en het recht op een eerlijk proces. Art. 6 EVRM is dan ook geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2022:1108JUD006395019

Zaaknummer: 63950/19

Wetsartikelen: EVRM art. 6 lid 1 en EVRM art. 34

RECHTSPRAAK

**Harman International Industries, HvJ EU 17 november 2022,
zaak C-175/21**

In het kader van een procedure over een inbreuk op Uniemerken is de vraag opgekomen of de nationale rechter het dictum zo ruim mag formuleren dat het aan de uitvoeringsautoriteit wordt overgelaten om te bepalen op welke waren de beslissing van toepassing is. Zo'n rechterlijke praktijk is volgens het HvJ niet ongeoorloofd en ook niet in strijd met art. 47 Hv. Voorwaarde is wel dat er een mogelijkheid is om effectief beroep in te stellen in de fase van tenuitvoerlegging, zodat een inbreuk of dreigende inbreuk daadwerkelijk kan worden aangevochten.

Harman produceert audiovisuele apparatuur en heeft met een distributeur een overeenkomst gesloten voor de verkoop van haar waren in Polen. AB verkoopt op de Poolse markt waren van Harman die zij kocht van een andere leverancier dan de door Harman voor die markt erkende distributeur. Harman heeft in verband hiermee een procedure gestart om het handelen van AB te laten beëindigen. Voor zover relevant voor het Handvest is hierbij de vraag opgekomen of art. 15 lid 1 van verordening 2017/1001, gelezen in samenhang met art. 36 VWEU en art. 47 Hv, zo moet worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een rechterlijke praktijk die erin bestaat het dictum van de beslissing waarbij een vordering wegens inbreuk op een Uniemerk wordt toegewezen, op te stellen in bewoordingen die, wegens het algemene karakter ervan, het aan de voor de tenuitvoerlegging van deze beslissing bevoegde autoriteit overlaten om te bepalen op welke waren deze beslissing van toepassing is.

Het HvJ EU stelt vast dat deze vraag drie onderdelen kent, waarvan alleen het laatste onderdeel art. 47 Hv betreft. Op dit punt benadrukt het HvJ EU dat art. 47 Hv in het bijzonder een recht op effectieve rechtsbescherming omvat, maar ook het beginsel van equality of arms. Dat beginsel heeft tot doel het evenwicht tussen de procespartijen te waarborgen. Het houdt in het bijzonder in dat elke partij een redelijke mogelijkheid moet worden geboden om onder zodanige omstandigheden haar zaak voor te dragen dat zij niet wezenlijk wordt benadeeld ten

opzichte van haart tegenpartij. Een marktdeelnemer die in het bezit is van waren die door de houder van dat merk of met diens toestemming in de EER in de handel zijn gebracht, ontleent rechten aan het door de art. 34 en 36 VWEU en art. 15 lid 1 van verordening 2017/1001 gewaarborgde recht van vrij verkeer van goederen, die de nationale rechters moeten beschermen. Deze bepalingen verzetten zich echter niet tegen een rechterlijke praktijk die erin bestaat het dictum van de beslissing waarbij een vordering wegens inbreuk op een Uniemerkt wordt toegewezen in algemene bewoordingen op te stellen, mits de verweerder beschikt over daadwerkelijke rechtsbescherming van de rechten waarop hij aanspraak maakt. Het is aan de nationale rechter om te onderzoeken of er in het stadium van tenuitvoerlegging is voldaan aan alle waarborgen van een eerlijk proces, zodat een inbreuk of dreigende inbreuk daadwerkelijk kan worden aangevochten.

Instantie: Hof van Justitie van de Europese Unie

ECLI: ECLI:EU:C:2022:895

Zaaknummer: C-175/21

Wetsartikelen: VWEU art. 34, VWEU art. 36, Hv art. 47, Vo 2017/1001, art. 15 en RI 2004/48/EG

RECHTSPRAAK

Hovhannisyan en Nazaryan t. Armenië, EHRM 8 november 2022, nrs. 2169/12 en 29887/14

Een dienstplichtige officier in het Armeense leger is in 2010 dood aangetroffen. Nu bekend was dat hij het slachtoffer was van ernstige pesterijen en mishandelingen door zowel boven- als ondergeschikten in het leger, is aangenomen dat hij zelfmoord heeft gepleegd. Hoewel het Hof begrijpt dat de nabestaanden denken dat er misschien sprake is van een doofpotkwesitie, staat onvoldoende vast dat het moord kon zijn. Duidelijk is wel dat de staat ernstig tekort is geschoten in zowel zijn preventieve als zijn procedurele positieve verplichtingen, in strijd met art. 2 EVRM.

Klagers zijn nabestaanden van A. Nazaryan, die als dienstplichtige in 2010 dood is aangetroffen in het legerkamp waar hij verbleef. Bij het onderzoek naar de toedracht bleek dat klager was blootgesteld aan voortdurende vernederingen en geweld door mededienstplichtigen, zowel hoger- als lagergeplaatsten. Uit het onderzoeksrapport bleek dat de man waarschijnlijk zelfmoord had gepleegd. Daarop zijn een aantal hoger- en lagergeplaatsten vervolgd en veroordeeld tot respectievelijk vier en drie jaar gevangenisstraf.

Voor het EHRM hebben klagers gesteld dat het onderzoek niet toereikend was geweest nu niet is onderzocht of er sprake kon zijn geweest van moord. Ook is onvoldoende gedaan om het overlijden van A. Nazaryan te voorkomen. Het EHRM stelt vast dat het onderzoek verscheidene tekortkomingen vertoonde, die ten onrechte door de regering zijn afgedaan als 'technische fouten'. Het is daardoor begrijpelijk dat klagers hebben gedacht dat er misschien sprake zou kunnen zijn van een in de doofpot gestopte moord. Het staat echter niet buiten iedere gerede twijfel vast dat klager doelbewust van het leven is beroofd door toedoen van statelijke actoren. Wel is de staat verantwoordelijk voor de dood van iemand die tijdens militaire dienstplicht ernstig is vernederd en mishandeld. Dat daarvan hier sprake is, is al op

nationaal niveau vastgesteld. Ook was bij de legerleiding al bekend dat A. Nazaryan zichzelf iets zou kunnen aandoen als resultaat van de pesterijen en mishandelingen. Verder was er geen systeem van psychologische ondersteuning en bijstand beschikbaar geweest en zijn er geen maatregelen genomen om het risico te voorkomen dat A. Nazaryan zich inderdaad van het leven zou beroven. Gelet daarop heeft de staat gehandeld in strijd met zijn preventieve positieve verplichtingen onder art. 2 EVRM.

Ten aanzien van de procedurele positieve verplichtingen geeft het Hof een gedetailleerd overzicht van de tekortkomingen waarop het eerder al heeft gewezen. Gelet daarop stelt het ook vanwege schending van deze verplichtingen een schending vast van art. 2 EVRM.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2022:1108JUD000216912

Zaaknummer: 2169/12 en 29887/14

Wetsartikelen: EVRM art. 2

RECHTSPRAAK

I.M. e.a. t. Italië, EHRM 10 november 2022, nr. 25426/20

I.M. is met haar twee kinderen vertrokken vanwege huiselijk geweld en middelenmisbruik door partner G.C. De kinderrechter stelde een omgangsregeling voor G.C. vast, maar de vereiste beschermde omgeving werd niet geboden. Door de contacten met G.C. hebben de kinderen emotionele en psychische schade opgelopen. Niettemin is I.M. tijdelijk de ouderlijke macht ontnomen omdat zij de bezoeksregeling zou frustreren. Het EHRM neemt een schending aan van art. 8 EVRM omdat de autoriteiten het welzijn van de kinderen onvoldoende in acht hebben genomen en I.M. niet serieus genoeg hebben genomen. In dit oordeel betreft het Hof een recent GREVIO-rapport over Italië.

Klagers zijn een moeder en haar twee kinderen. Eerste klaagster heeft in 2014 met haar kinderen de echtelijke woning verlaten in verband met huiselijk geweld en middelenmisbruik door haar partner G.C. Na klachten bij de politie is G.C. de ouderlijke macht ontnomen. In 2015 kreeg hij de mogelijkheid om de kinderen te zien in een strikt gecontroleerde omgeving. In de praktijk bleek zo'n omgeving echter niet voorhanden. Tijdens de niet-gecontroleerde bezoeken werden de kinderen volgens klaagster blootgesteld aan minachtende en vernederende opmerkingen van G.C. over hun moeder. Klaagster moest voor de bezoeken ook lange reisafstanden afleggen, reden waarom zij zich ertegen verzette. Vanwege de moeilijkheden rondom de bezoeksregeling werd in 2016 ook haar ouderlijke macht geschorst. In 2018 werd vanwege agressief gedrag van G.C. de bezoeksregeling geschorst. In 2019 werd aan de jeugdrechter meegedeeld dat G.C. een gevangenis van zes jaar uitzat vanwege drugsgelateerde feiten. Daarop heeft de jeugdrechter de ouderlijke macht van klaagster hersteld.

Klagers hebben op grond van art. 8 EVRM verschillende klachten ingediend vanwege de manier waarop zij zijn behandeld. Ten aanzien van de kinderen (tweede en derde klager)

overweegt het Hof dat het tot 2018 heeft geduurd tot de jeugdrechter ingreep. Tot dat moment zijn zij gedwongen om hun vader te zien in een ongepaste en ongecontroleerde omgeving. Ook is onvoldoende rekening gehouden met hun welbevinden en is geen psychologische ondersteuning geboden, terwijl ook bij de jeugdrechter de problemen en risico's al veel eerder bekend waren. Daardoor zijn de kinderen psychologisch en emotioneel uit balans geraakt. Gelet hierop acht het Hof art. 8 EVRM geschonden jegens hen.

Ook ten aanzien van eerste klagster benadrukt het Hof dat de nationale autoriteiten onvoldoende rekening hebben gehouden met de moeilijkheden rondom de uitvoering van de omgangsregeling. Het Hof wijst er op dat ook GREVIO in een rapport over Italië heeft benadrukt dat bij het vormgeven van zo'n regeling de belangen van het kind centraler moeten staan, net als de veiligheid van de niet-gewelddadige ouder. Daarnaast heeft GREVIO erop gewezen dat nationale rechters vaak niet art. 31 van de Istanboelconventie in acht nemen. Het Hof deelt de zorgen van GREVIO over de nationale toepassingspraktijk. Ook in het onderhavige geval hebben de nationale rechters onvoldoende bekeken wat er daadwerkelijk aan de hand was in de zaak en hebben zij al te snel klagsters ouderlijke macht geschorst vanwege haar vermeende vijandige houding ten opzichte van de vader. Het Hof acht art. 8 EVRM ook jegens de moeder daarom geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2022:1110JUD002542620

Zaaknummer: 25426/20

Wetsartikelen: EVRM art. 8

RECHTSPRAAK

Ilyin e.a. t. Oekraïne, EHRM 17 november 2022, nr. 74852/14

Klagers zijn aanhangers van de Kerk van de Eenmaking (de 'UC'), die wordt geleid door voorganger Moon. Sinds 2001 proberen zij de UC als religieuze gemeenschap te laten registreren, maar dit is steeds geweigerd. Daarvoor zijn verschillende redenen gegeven. Een ervan is dat de naam van de gemeenschap misleidend kan zijn, omdat die doet vermoeden dat het gaat om een oecumenische christelijke gemeenschap. Het EHRM acht die reden voldoende draagkrachtig om registratieweigering te rechtvaardigen, zodat art. 9 en 11 EVRM niet zijn geschonden.

Klagers zijn aanhangers van de Kerk van de Eenmaking (de 'UC'), die wordt geleid door voorganger Moon. Zij hebben in 2001 geprobeerd om hun kerk als religieuze gemeenschap te laten registreren. Een oordeel hierover werd aangehouden in afwachting van verder onderzoek naar de UC. In 2007 werden er verschillende berichten ontvangen over de destructieve invloed die de kerk op zijn aanhangers zou hebben. In 2007 vroeg de gemeenschap opnieuw registratie aan, maar die werd toen geweigerd. Hetzelfde lot vielen nieuwe aanvragen in 2009 en 2010 ten deel. De weigeringen waren onder meer ingegeven door de eerder ingediende klachten; ook zou de gemeenschap opvattingen koesteren die ingingen tegen de Oekraïense Grondwet en zou de naam verwarrend zijn omdat die onjuiste associaties met de christelijke kerk zou kunnen oproepen.

Voor het EHRM hebben klagers gesteld dat de weigering om hun gemeenschap te registreren in strijd is met art. 9 en 11 EVRM. Het Hof beoordeelt de zaak primair onder art. 9, zoals uitgelegd in het licht van art. 11 EVRM. In het licht van een eerdere uitspraak die het Hof heeft gedaan over de erkenning van een geloofsgemeenschap oordeelt het Hof dat de wetgeving hierover voldoende voorzienbaar was. Wel is van belang dat bij de beoordeling van dit soort aanvragen goede waarborgen worden geboden en de genomen beslissingen terdege worden gemotiveerd en vastgelegd. Alleen dan is zinvol beroep bij een rechter immers mogelijk. De beslissingen die over klagers aanvraag zijn genomen waren ten aanzien van de meeste

argumenten onvoldoende specifiek en zijn ook niet zorgvuldig getoetst. Het Hof kan zich erin vinden dat de naam 'Kerk van de Eenmaking', zoals die aanvankelijk werd voorgesteld door de klagers, het beeld kan oproepen dat het gaat om een oecumenische christelijke organisatie. Ook is het niet onredelijk dat bij registratie als eis wordt gesteld dat geen potentieel misleidende naam wordt gekozen. Het Hof merkt op dat ook na een naamswijziging in 2018 de registratie nog is geweigerd, maar ook dat de procedure daarover nog aanhangig is. Gelet op deze overwegingen oordeelt het Hof uiteindelijk dat art. 9 en 11 EVRM niet zijn geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2022:1117JUD007485214

Zaaknummer: 74852/14

Wetsartikelen: EVRM art. 9 en EVRM art. 11

RECHTSPRAAK

Kupinskiyy t. Oekraïne, EHRM 10 november 2022, nr. 5084/18

Kupinskiyy is in Hongarije veroordeeld tot levenslange gevangenisstraf, met een mogelijkheid van vervroegde vrijlating na twintig jaar. Nadat hij is overgeleverd aan Oekraïne is daar de straf geconverteerd, maar in Oekraïne is vervroegde vrijlating na twintig jaar niet mogelijk. Het EHRM oordeelt dat het opleggen van een dergelijke niet-verkortbare levenslange gevangenisstraf in strijd is met art. 3 EVRM. Het converteren naar de zwaardere straf kan bovendien worden gezien als een ‘straf’ in de zin van art. 7 EVRM, zodat ook die bepaling is geschonden.

In 2002 is klager in Hongarije schuldig bevonden aan een samenzwering met het oog op het plegen van een dubbele moord. Hij is daarvoor veroordeeld tot een levenslange gevangenisstraf met mogelijkheid van vervroegde vrijlating na twintig jaar. Omdat hij afkomstig is uit Oekraïne is ook een verwijderingsbevel opgelegd. In 2004 werd de overlevering naar Oekraïne ter hand genomen, maar klager weigerde daaraan zijn medewerking te verlenen. In 2006 vond een nieuwe overlevingsprocedure plaats en die resulteerde wel in de overdracht van klager aan Oekraïne. In het kader van de Oekraïense procedure tot erkenning van de in Hongarije opgelegde gevangenisstraf werd geoordeeld dat op het vergrijp dat klager had gepleegd in Oekraïense eigenlijk de doodstraf staat, te converteren in een levenslange straf met inbeslagneming van alle eigendommen. Vanaf 2017 heeft klager verschillende verzoeken gedaan om vervroegde vrijlating, maar die zijn allemaal afgewezen met de stelling dat in feite geen vervroegde vrijlating mogelijk is.

Voor het Hof heeft klager allereerst gesteld dat het opleggen van de levenslange gevangenisstraf in strijd is met art. 3 EVRM. Het Hof overweegt dat Oekraïne verantwoordelijk is voor het opleggen van deze straf, ook al is klager in Hongarije veroordeeld. In een eerdere uitspraak heeft het EHRM al geoordeeld dat in Oekraïne de levenslange gevangenisstraf beschouwd wordt als onverkortbaar. Weliswaar is de rechtspraak daarover inmiddels

veranderd, maar er is nog geen concrete regeling gemaakt om uitvoering te geven aan de procedure tot vervroegde vrijlating. Art. 3 EVRM is dan ook geschonden.

Onder art. 7 EVRM heeft klager gesteld dat het omzetten van de in Hongarije opgelegde straf naar een straf zonder mogelijkheid van vervroegde vrijlating in strijd is met het strafrechtelijk legaliteitsbeginsel. Het Hof heeft eerder al geoordeeld dat het omzetten van een in een ander land opgelegde sanctie betrekking heeft op de tenuitvoerlegging van een dergelijke sanctie en daarmee buiten het bereik van art. 7 EVRM valt. Het verschil tussen het opleggen en tenuitvoerleggen van een sanctie is echter niet altijd even duidelijk. In het onderhavige geval kwam de omzetting in wezen neer op een aanpassing van een mogelijkheid tot vervroegde vrijlating tot een onmogelijkheid daarvoor. Het Hof acht het verschil tussen verkortbare en niet verkortbare gevangenisstraffen daarbij wezenlijk, ook in het licht van zijn eerdere rechtspraak. De regering heeft gewezen op zijn verplichtingen onder het Europees Verdrag inzake de overbrenging van gevonnisde personen. Het is niet aan het Hof om over een dergelijk verdrag te oordelen, en het autonome begrip 'straf' in art. 7 EVRM kan geen wezenlijk andere uitleg krijgen als de toepassing van internationale verdragen aan de orde is. Dit alles betekent dat art. 7 EVRM in het onderhavige geval van toepassing is. Daarbij geldt dat de omzetting van de oorspronkelijke, verkortbare gevangenisstraf naar een *de facto* en *de jure* niet verkortbare straf neerkomt op een zwaardere straf, zodat deze bepaling ook is geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2022:1110JUD000508418

Zaaknummer: 5084/18

Wetsartikelen: EVRM art. 3 en EVRM art. 7

RECHTSPRAAK

Malagić t. Kroatië, EHRM 17 november 2022, nr. 29417/17

Naar aanleiding van klachten over huiselijk geweld door N.M. zijn verschillende maatregelen tegen N.M. getroffen. Zo mocht hij zich niet binnen een afstand van 50 meter van zijn ex begeven. Toen deze maatregelen zo'n 3,5 jaar van kracht zijn geweest, zijn ze opgeheven, met de motivering dat N.M. ze steeds goed had nageleefd. De ex kon daartegen geen beroep instellen. Het EHRM had graag een sterkere motivering gezien, maar acht het besluit niet onredelijk of kennelijk disproportioneel. De Conventie van Istanboel kent geen beroepsrecht aan het slachtoffer toe in dit soort gevallen. Art. 8 EVRM is dan ook niet geschonden.

In 2012 heeft klagster het politiebureau gebeld met de melding dat N.M., haar toenmalige echtgenoot, haar verbaal mishandelde. In maart 2013 werden zowel N.M. als klagster zelf veroordeeld vanwege huiselijk geweld. In de aanloop daarnaartoe heeft klagster de mogelijkheid gekregen om een opvanghuis accommodatie te vinden, maar dat heeft zij geweigerd omdat ze niet bang was voor haar echtgenoot. In januari 2013 heeft de politie na dreigementen wel een voorzorgsmaatregel opgelegd waardoor N.M. gedurende acht dagen niet in de buurt van klagster en de kinderen mocht komen. In april 2013 werd klager aangeklaagd voor ernstiger vormen van huiselijk geweld, waarop hij werd aangehouden en in voorarrest werd genomen. In 2014 werd hij vrijgelaten met een aantal voorwaarden, waaronder het niet mogen benaderen van klagster op een afstand van minder dan 50 meter. Klagster heeft daarna een aantal klachten over niet-naleving van de voorwaarden door N.M. ingediend, maar de autoriteiten achtten niet aangetoond dat hij zich daar inderdaad schuldig aan had gemaakt. Intussen werd ook klagster zelf onderzocht, waarbij bleek dat zij een aantal psychiatrische aandoeningen had. In 2016 werd besloten om de beperkingen voor N.M. op te heffen. Klagster, als slachtoffer, werd niet betrokken in de procedure en haar procedures tegen de opheffing waren niet succesvol.

Voor het EHRM heeft klagster gesteld dat de nationale rechters haar fysieke integriteit niet

voldoende hebben beschermd door de beperkingen op de vrijheid van N.M. op te heffen, in strijd met art. 2, 3 en 8 EVRM. Het Hof besluit de zaak alleen in het licht van art. 8 EVRM te behandelen. In deze zaak waren er voldoende aanwijzingen van misbruik van klaagster door N.M. om aan te kunnen nemen dat er inbreuk werd gemaakt op haar door art. 8 EVRM beschermde rechten. Het Hof onderzoekt vervolgens of de nationale autoriteiten hun positieve verplichtingen hebben geschonden om de EVRM-rechten van klaagster te beschermen. Het wettelijk raamwerk was volgens het Hof toereikend. In dit geval zijn veel maatregelen getroffen ter uitvoering van die wetgeving, waarbij die maatregelen zo lang konden duren als nodig werd geacht. Bij het opheffen van de beperkende maatregelen heeft de nationale rechter wel alleen als reden gegeven dat N.M. zich in de afgelopen twee jaar aan de beperkingen had gehouden. Het was wenselijk geweest als die redenen inhoudelijker waren geweest. Uit het ontbreken van een zorgvuldige motivering kan volgens het Hof echter nog niet worden afgeleid dat de rechters niet voldoende autonoom, proactief of volledig te werk zijn gegaan, of onvoldoende hebben gekeken naar de bijzonderheden van huiselijk geweld. Het Hof zelf acht het van belang dat N.M. zich in totaal 3,5 jaar lang niet schuldig heeft gemaakt aan geweld en alle voorwaarden steeds heeft opgevolgd. In het licht van die omstandigheden is de op nationaal niveau genomen beslissing niet onredelijk of kennelijk disproportioneel. Verder wijst het Hof erop dat ook de EU-richtlijn over rechten van slachtoffers en de Conventie van Istanboel geen algemeen recht bevatten voor slachtoffers van huiselijk geweld om beroep te kunnen instellen in kwesties zoals die rondom beperkende maatregelen of detentie. Het Hof oordeelt daarom dat art. 8 EVRM in dit geval niet is geschonden (4 stemmen tegen 3).

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2022:1117JUD002941717

Zaaknummer: 29417/17

Wetsartikelen: EVRM art. 8

RECHTSPRAAK

Marcinkevičius t. Litouwen, EHRM 15 november 2022, nr. 24919/20

In een interview heeft een oprichter van een grote Baltische onderneming verschillende beschuldigingen geuit jegens de mede-oprichter en rijkste persoon in Litouwen: N.N. Dit heeft uiteindelijk geleid tot een verplichting tot intrekking van het interview, omdat daarin feitelijk onjuiste informatie zou zijn gegeven. Het Hof overweegt dat de nationale rechters een goede toetsing hebben uitgevoerd, maar een cruciale zin onvoldoende in zijn context hebben gelezen en die onterecht als feitelijk hebben aangemerkt. Zeker nu het ging om een bijdrage aan een publiek debat en N.N. een publiek figuur was, vormde de intrekkingverplichting een schending van art. 10 EVRM.

Klager is oprichter en aandeelhouder van een van de grootste detailhandelsbedrijven in de Baltische regio: Viliaus Prekyba. In 2015 heeft hij gemeld bij de autoriteiten dat Viliaus Prekyba betrokken was bij belastingontwijking ten behoeve van N.N. – een medeoprichter en aandeelhouder en de rijkste persoon in Litouwen. Naar aanleiding van een vraaggesprek met klager publiceerde Delfi – een nieuwswebsite – in 2017 een artikel over het geschil tussen klager en N.N. Hierin werden citaten gegeven waarin klager scherpe beschuldigingen aan het adres van N.N. uitte. N.N. heeft daarop aangifte gedaan wegens smaad. In de procedure daarover werd N.N. gedeeltelijk in het gelijk gesteld, omdat deels sprake was van feitelijke uitingen waar onvoldoende onderbouwing voor was gegeven. In 2020 werd de procedure in het voordeel van N.N. afgerond, waarop Delfi het artikel introk.

Op grond van art. 10 EVRM heeft klager gesteld dat het bevel tot het intrekken van het artikel in strijd is met de uitingsvrijheid. Het Hof stelt voorop dat uitspraken rondom de belastingverplichtingen van de rijkste persoon van Litouwen een kwestie van algemeen belang betreffen. De nationale rechters hebben dat onderkend en hebben een afweging gemaakt

tussen het belang van de uitingsvrijheid voor klager en het belang bij reputatiebescherming voor N.N. De nationale beoordeling dat één zin een feitelijke uiting bevatte, was volgens het EHRM echter niet terecht. De zin is daarbij buiten zijn context beoordeeld, hetgeen ook leidde tot een inconsistentie in de nationale rechterlijke redenering. In plaats daarvan moet de zin volgens het EHRM als een waardeoordeel worden beoordeeld. Het Hof benadrukt verder dat N.N. een publiek figuur was en dus meer kritiek moest kunnen verduren. De gegeven kritiek kwam niet neer op een gratuite aanval op de persoon. In het licht van dit alles was de nationale beoordeling onterecht en in strijd met art. 10 EVRM.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2022:1115JUD002491920

Zaaknummer: 24919/20

Wetsartikelen: EVRM art. 10

RECHTSPRAAK

Marina Aucanada Group S.L. t. Spanje, EHRM 8 november 2022, nr. 7567/19

De Marina Aucanada Group heeft succesvol deelgenomen aan een aanbestedingsprocedure. Door een geschil tussen de bevoegde havenautoriteit en de gemeenteraad is de procedure later echter vernietigd. Volgens de onderneming heeft zij onvoldoende mogelijkheden gehad om kennis te nemen van en te interveniëren in die bestuursrechtelijke procedure. Het Hof oordeelt echter dat de rechter niet kon weten dat de onderneming belanghebbend was. Het plaatsen van een algemene aankondiging – zoals hier was gebeurd – is dan voldoende; het is een eigen verantwoordelijkheid van de onderneming om dergelijke aankondigingen in de gaten te houden. Geen schending art. 6 lid 1 EVRM.

De klagende onderneming heeft een tender ingediend in het kader van een aanbestedingsprocedure voor werkzaamheden bij een haven in Mallorca, die als meest voordelige uit de bus kwam. Over de aanbestedingsprocedure was echter een geschil ontstaan tussen de havenautoriteit en de gemeenteraad. In de rechterlijke procedure daarover werd de gemeenteraad in het gelijk gesteld, wat leidde tot nietigverklaring van de aanbestedingsprocedure.

Voor het EHRM heeft de klagende onderneming gesteld dat het in strijd is met art. 6 lid 1 EVRM dat hij geen verzoek heeft gekregen om als interveniënt deel te nemen aan de procedure, terwijl die uiteindelijk wel leidde tot een aantasting van zijn rechten. Het EHRM stelt voorop dat het in dit geval ging om een geschil tussen twee bestuursorganen, waarin klager geen partij was, maar waarbij hij wel belang had. Omdat klagers tender ook al was aanvaard had klager een burgerlijk recht en dat betekent dat art. 6 lid 1 EVRM van toepassing is. Klager is niet individueel op de hoogte gesteld van de procedure, al heeft daarover wel een bericht in het officiële publicatieblad gestaan. Daarbij geldt wel dat door het precieze

procedureverloop de nationale rechter ook niet op de hoogte kon zijn geweest van wie er eventueel belang zou kunnen hebben bij de procedure. Het plaatsen van een notificatie in het publicatieblad is in een dergelijk geval een legitieme en redelijke mogelijkheid om mogelijk belanghebbende partijen op de hoogte te stellen van de procedure. De klagende onderneming had zelf bovendien meer kunnen doen om van de procedure op de hoogte te raken en zich erin te mengen, en had ook een verantwoordelijkheid gehad om dat te doen. Dit is meer algemeen een verantwoordelijkheid van ondernemingen die deelnemen aan openbare aanbestedingsprocedures. Dit betekent dat art. 6 lid 1 EVRM niet is geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2022:1108JUD000756719

Zaaknummer: 7567/19

Wetsartikelen: EVRM art. 6 lid 1

RECHTSPRAAK

**Mas Gavarro t. Spanje, EHRM 18 oktober 2022 (ontv.besl.),
nr. 26111/15**

In de Spaanse krant El Mundo verscheen in 2012 een artikel waarin het toenmalige hoofd van de regering van Catalonië werd beschuldigd van het hebben van buitenlandse bankrekeningen om steekpenningen te kunnen incasseren. Het regeringshoofd deed aangifte van laster, maar de zaak is geseponeerd. Het EHRM verklaart zijn klacht over onvoldoende reputatiebescherming kennelijk ongegrond. Het is niet onredelijk dat Spanje alleen ernstige vormen van smaad en laster strafbaar stelt. Bovendien had het regeringshoofd ook mogelijkheden gehad om via de civiele rechter een procedure tegen de krant te voeren.

Klager was tussen 2010 en 2016 hoofd van de regering van de autonome regio Catalonië. In 2012 publiceerde *El Mundo* een artikel waarin hij ervan werd beschuldigd rekeningen in het buitenland te gebruiken om verkregen steekpenningen te storten. De beschuldiging was gebaseerd op een gelekt politierapport over vermeend onrechtmatige financiering van de politieke partij van klager, waarvan het bestaan later werd betwist. In het kader van de publicatie meldde de bevoegde onderzoeksrechter dat hij geen onderzoek naar klager had geautoriseerd; ook daarvan deed *El Mundo* verslag. In reactie op de publicaties en de ophef heeft klager een strafklacht ingediend wegens smaad tegen de uitgever van de krant, maar de kwestie is geseponeerd.

Voor het EHRM heeft klager gesteld dat de nalatigheid bij het onderzoeken van de aantijgingen jegens hem in strijd zijn met art. 8 EVRM. Het Hof merkt op dat een strafrechter de aanklachten van klager wel heeft onderzocht, maar dat deze vooral zijn afgewezen omdat de strafrechter naar nationaal recht geen bevoegdheid heeft om zich uit te spreken over eventuele civiele aansprakelijkheid die uit een overtreding kan voortkomen. Daarnaast heeft de Spaanse wetgever er bewust voor gekozen om alleen ernstige vormen van smaad en laster strafbaar te stellen. Klager heeft verder nagelaten om een civiele procedure wegens reputatieaantasting tegen de krant in te stellen, terwijl ook die eventueel had kunnen dienen

om klagers belangen te beschermen. Het Hof besluit dan ook de zaak kennelijk ongegrond en daarmee niet-ontvankelijk te verklaren.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2022:1018DEC002611115

Zaaknummer: 26111/15

Wetsartikelen: EVRM art. 8

RECHTSPRAAK

Moraru t. Roemenië, EHRM 8 november 2022, nr. 64480/19

In Roemenië moeten kandidaten voor een opleidingsplaats tot militaire arts aan dezelfde eisen voor lichaamslengte en -gewicht voldoen als andere militairen. Het EHRM acht dat niet redelijk, nu niet is gebleken dat de eis dat ze een volledige legeruitrusting kunnen meedragen in dezelfde mate aan legerartsen als aan andere militairen moet kunnen worden gesteld. De nationale rechter heeft zich bovendien te weinig aangetrokken van het feit dat het HvJ EU in Kalliri ook al oordeelde dat de eisen tot ongerechtvaardigd indirect onderscheid naar geslacht leidde. Art. 2 EP en 14 EVRM zijn dan ook geschonden.

In 2018 wilde klagster deelnemen aan een toegangsexamen voor een opleidingsplaats tot legerarts. Haar aanvraag werd echter geweigerd omdat zij niet voldeed aan de door het ministerie van defensie gestelde eisen van lichaamslengte en -gewicht. De nationale rechters wezen een door klagster ingesteld beroep af omdat de gestelde eisen gerechtvaardigd waren: alle militairen, inclusief militaire artsen zouden, de standaarduitrusting van soldaten moeten kunnen meetorsen, die zo'n 57 kg woog. Van een ongelijke behandeling naar geslacht was geen sprake, nu de gestelde eisen verschillend waren voor mannen en vrouwen.

Voor het EHRM heeft klagster gesteld dat er sprake is van een ongelijke behandeling op grond van lichaamsomvang, in strijd met art. 2 EP en 14 EVRM. Het EHRM verklaart deze bepalingen van toepassing omdat duidelijk sprake was van een benadeling in verband met de toegang tot onderwijs. Bij lichaamsomvang gaat het om een persoonskenmerk of 'status' in de zin van art. 14 EVRM. Hoewel de gestelde eisen verschillend waren voor mannen en vrouwen, heeft klagster niet aangevoerd dat sprake was van een onderscheid naar geslacht. Zij vergelijkt zichzelf alleen met vrouwen die wel aan de gestelde eisen voor vrouwen voldoen. De vraag is of daarvoor een objectieve en redelijke rechtvaardiging bestaat. Als doel is aangevoerd dat iedere militair aan elke missie moet kunnen deelnemen en dus de standaard militaire uitrusting moet kunnen dragen, met het oog op de nationale veiligheid. Het Hof acht dat niet

onredelijk, maar wijst wel ook op de eisen van proportionaliteit. Daarbij valt op dat de regering niet duidelijk heeft uitgelegd waarom dezelfde eisen gesteld zouden moeten worden aan militaire artsen als aan ander militair personeel. Het beginsel van interoperabiliteit is ook niet voldoende hardgemaakt. Evenmin is aangetoond dat er een noodzakelijk verband bestond tussen de gehanteerde criteria van lichaamsomvang en de kracht van een kandidaat. In dit verband heeft de nationale rechter te weinig rekening gehouden met de oordelen die het HvJ EU daarover al heeft gevelde in *Kalliri*, omdat de rechter dat oordeel niet relevant achtte. Het EHRM oordeelt dat de nationale rechters daardoor niet op een goede manier met de uitspraak van het HvJ EU zijn omgegaan. Dit betekent dat er geen objectieve en redelijke rechtvaardiging was voor de gestelde eisen en dat deze in strijd zijn met art. 2 EP en 14 EVRM.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2022:1108JUD006448019

Zaaknummer: 64480/19

Wetsartikelen: EVRM art. 2 EP jo. 14

RECHTSPRAAK

Nikolay Kostadinov t. Bulgarije, EHRM 8 november 2022, nr. 21743/15

Kostadinov en zijn zus hadden een onderneming, maar die werd op een frauduleuze manier door D.A. doorverkocht aan een derde partij. D.A. is veroordeeld en Kostadinov heeft daarop geprobeerd zijn onderneming terug te krijgen, maar daarin is hij niet geslaagd. Het EHRM oordeelt dat de nationale rechters te weinig hebben gedaan om de eigendomsrechtelijke belangen van Kostadinov te erkennen en te beschermen. De staat heeft daarmee zijn positiefrechtelijke verplichtingen onder art. 1 EP EVRM geschonden.

Klager heeft in 2004 samen met zijn zus een onderneming opgezet, Vandom. In 2008 ontdekten klagers – doordat ze betrokken raakten in een juridisch geschil over een stuk grond dat de onderneming had gekocht – dat zij niet langer werden gezien als aandeelhouders van Vandom. Een zekere D.A., die zij verder niet kenden, had op een frauduleuze manier de registratie van de onderneming in het ondernemingsregister gewijzigd, waardoor het erop leek alsof klager en zijn zus hem hadden gemachtigd om hun aandelen te verkopen. D.A. is daarop veroordeeld tot elf maanden voorwaardelijk gevangenisstraf wegens fraude. Klager heeft daarop pogingen gedaan om zijn onderneming weer terug te krijgen, maar daarin is hij niet geslaagd doordat degenen die de onderneming van D.A. hadden gekocht hun aandelen hebben doorverkocht terwijl de procedure nog liep.

Voor het EHRM heeft klager gesteld dat het nationale recht in deze zaak ontoereikend was om zijn door art. 1 EP gedekte belangen te beschermen. Het Hof stelt voorop dat het een positieve verplichting is voor de staat om iemands eigendom te beschermen als een derde, private partij inbreuk heeft gemaakt op het eigendomsrecht. Ook kan er dan een verplichting zijn om effectief onderzoek uit te voeren. In het onderhavige geval hebben de nationale autoriteiten geen actie ondernomen naar aanleiding van de – niet onredelijke – stellingen van klagers dat D.A. niet alleen handelde, maar onderdeel uitmaakte van een criminele organisatie. Tegelijkertijd had een dergelijk onderzoek voor klagers grote waarde, omdat het ook iets had

kunnen zeggen over de goede trouw van degenen die de onderneming van D.A. heeft gekocht. Het Hof acht de aan D.A. opgelegde sanctie bovendien erg laag, wat ook wijst op onvoldoende aandacht van de autoriteiten voor de kwestie. Het Hof wijst alle stellingen van de regering dat klager anders en beter had kunnen procederen over de kwestie van de hand. In plaats daarvan wijst het erop dat er voorlopige maatregelen getroffen hadden moeten worden om de legitieme belangen van klager te beschermen en recht te doen aan de urgentie van de kwestie. Van effectieve bescherming van klagers eigendomsrecht is dan ook geen sprake geweest, in strijd met art. 1 EP EVRM.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2022:1108JUD002174315

Zaaknummer: 21743/15

Wetsartikelen: EVRM art. 1 EP

RECHTSPRAAK

Rimšēvičs t. Letland, EHRM 10 november 2022, nr. 56425/18

De voormalig president van de Letse Centrale Bank (die ook deel uitmaakt van de Bestuursraad van de ECB) is in 2019 aangehouden en gedurende 46 uur vastgehouden op verdenking van betrokkenheid bij corruptie. Het EHRM oordeelt dat de aanhouding conform de regels is verlopen en dat er sprake was van een redelijke verdenking van een strafbaar feit; art. 5 lid 1 (c) EVRM is dan ook niet geschonden. De duur van het vasthouden was verder niet zodanig dat er toegang moest worden geboden tot een rechter in de zin van art. 5 lid 3 EVRM.

Klager was president van de Centrale Bank van Letland. Hij was ook lid van de Algemene Raad van de Europese Centrale Bank (ECB) en vanaf 2014 maakte hij deel uit van de Bestuursraad van de ECB. In 2019 liep zijn termijn als president van de Centrale Bank ten einde. In 2018 heeft de Letse anticorruptiedienst KNAB een onderzoek ingesteld tegen klager, omdat hij in 2016 steekpenningen ter waarde van 100.000 euro zou hebben aangenomen in verband met het intrekken van de bankvergunning van een Letse bank door de ECB. Hij werd op 17 februari 2019 gearresteerd en gedurende 30 uur in detentie gehouden en ondervraagd, zonder dat hij voor een rechter werd gebracht. Op 19 februari 2018 werd hij op borgtocht vrijgelaten. Procedures in verband met het voorarrest werden afgewezen. In het kader van de procedure tegen hem zijn prejudiciële vragen gesteld aan het HvJ en deze zijn inmiddels verkregen; de zaak loopt nog.

Voor het EHRM heeft klager gesteld dat zijn aanhouding en detentie in strijd waren met art. 5 lid 1 (c) EVRM. Het Hof oordeelt dat de aanhouding meteen correct is geregistreerd en dat deze plaatsvond in aanwezigheid van klagers advocaat. Ook werd hij ondervraagd en was duidelijk dat de aanhouding plaatsvond in het licht van de verdenkingen tegen klager. De arrestatie als zodanig valt dan ook binnen het bereik van art. 5 lid 1 (c) EVRM. De aanhouding was daarbij een reactie op informatie die bij het openbaar ministerie was binnengekomen over mogelijke corruptie. Het was redelijk dat de autoriteiten daarop snel wilden reageren om te zien in hoeverre de informatie op waarheid berustte. De aanwijzingen waren voldoende

specifiek en concreet om te kunnen leiden tot een redelijke verdenking van een strafbaar feit. Hoewel klager niet voor een rechter is gebracht, werd hij binnen de naar nationaal recht toegestane termijn van 48 uur vrijgelaten omdat langere detentie niet nodig zou zijn in het licht van het onderzoek. Daarmee staat volgens het Hof voldoende vast dat het doel van de aanhouding was om klager voor het bevoegde juridische gezag te brengen. Er is verder geen aanleiding om aan te nemen dat de aanhouding in strijd was met de nationale wetgeving, net zomin als het feit dat klager niet voor een rechter is gebracht om over zijn detentie te oordelen. Van immuniteit van strafvervolgning vanwege klagers ECB-positie was geen sprake omdat klager de handelingen waarvan hij wordt verdacht niet vanuit die positie zou hebben begaan. Tot slot overweegt het Hof dat er bij de aanhouding en het vasthouden van klager geen sprake was van kwade trouw of willekeur van de zijde van de nationale autoriteiten. Hoewel hij gedurende in totaal 46 uur is vastgehouden en niet al die tijd is ondervraagd, was er in deze periode wel sprake van onderzoekshandelingen en werd een getuige verhoord. Klagers aanhouding en het vasthouden gedurende 30 uur was dan ook niet in strijd met art. 5 lid 1 (c) EVRM (4 stemmen tegen 3).

Klager heeft verder gesteld dat in strijd is gehandeld met art. 5 lid 3 en 4 EVRM doordat hij niet meteen voor een rechter is gebracht en geen toegang heeft gehad tot een gerechtelijke procedure om over de duur van het vasthouden te kunnen klagen. Het EHRM stelt vast dat het achterwege blijven van rechterlijke toetsing ermee te maken had dat klager minder dan de bij wet toegestane 48 uur was vastgehouden. Dit betekent dat hij korter is vastgehouden dan nodig is om het recht in het leven te roepen dat meteen toegang moet worden geboden tot een rechter. De klacht over het niet 'promptly' voor een rechter brengen is dan ook kennelijk ongegrond.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2022:1110JUD005642518

Zaaknummer: 56425/18

Wetsartikelen: EVRM art. 5 lid 1

RECHTSPRAAK

Saure t. Duitsland, EHRM 8 november 2022, nr. 8819/16

Een journalist heeft geprobeerd toegang te krijgen tot informatie van de Duitse buitenlandse veiligheidsdienst over een voormalig president van Sleeswijk-Holstein. Hij heeft die toegang maar gedeeltelijk gekregen. Volgens de regering heeft hij het Hof misleid door te verzwijgen dat hij wel degelijk toegang heeft gekregen, maar het Hof neemt geen misbruik van procesrecht aan. Het oordeelt verder dat staten een ruime margin of appreciation hebben bij kwesties van nationale veiligheid. De journalist heeft kunnen procederen over de weigering, maar heeft daarbij onvoldoende aangetoond dat hij ook tot het fysieke dossier toegang zou moeten krijgen. Art. 10 EVRM is niet geschonden.

Klager is een bekende journalist die in 2012 geprobeerd heeft om toegang te krijgen tot de informatie van de Duitse buitenlandse veiligheidsdienst. In het bijzonder wilde hij toegang krijgen tot het fysieke dossier over U.B., een voormalig president van het Land Sleeswijk-Holstein. Er gingen geruchten dat U.B. een agent zou zijn voor een Oost-Europees land en dat hij daarna zou zijn afgeperst vanuit dat land. U.B. overleed onder verdachte omstandigheden. Klagers verzoek om deze fysieke toegang werd afgewezen, nu de informatie die hij zocht minder dan 30 jaar oud was. Beroepen hiertegen waren niet succesvol. In 2013 kreeg hij alsnog toegang tot informatie, wat leidde tot twee artikelen in *Bild* in 2016.

Voor het EHRM heeft klager gesteld dat zijn recht op toegang tot de dossiers in strijd met art. 10 EVRM is ingeperkt. Het Hof gaat allereerst in op de stelling van de regering dat sprake is van misbruik van procesrecht, nu klager de indruk heeft gewekt dat hij helemaal geen toegang heeft gekregen tot informatie, terwijl dat niet het geval is. Hoewel het Hof de manier van procederen door klager inderdaad betreurt, is niet met voldoende zekerheid vast komen te staan dat hij het Hof bewust heeft geprobeerd te misleiden. Van misbruik van procesrecht in de zin van art. 35 lid 3 (a) EVRM is dan ook geen sprake.

Het Hof stelt verder vast dat klagers toegang tot de informatie inderdaad beperkt is, ook wanneer maar tot een beperkt deel van de informatie de toegang is ontzegd, maar dat daarmee het doel van bescherming van de nationale veiligheid werd nagestreefd. Daarbij komt de staten een ruime margin of appreciation toe, al moeten de staten ook dan voorzien in goede procedures. Ook houdt het Hof rekening met het feit dat toegang tot fysieke dossiers kan leiden tot het prijsgeven van informatie over de interne werkmethoden van de veiligheidsdiensten. Klager heeft voldoende gelegenheid gehad om de weigering aan te vechten in een rechterlijke procedure. Daarbij heeft hij niet kunnen aantonen dat toegang tot het daadwerkelijke fysieke dossier noodzakelijk was om zijn vrijheid van meningsuiting te kunnen uitoefenen. De rechter kan dan ook niet worden verweten dat hij geen belangenafweging heeft uitgevoerd in deze zaak. Dit betekent dat de autoriteiten binnen de begrenzings van hun margin of appreciation hebben gehandeld, zodat art. 10 EVRM niet is geschonden (4 stemmen tegen 3).

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2022:1108JUD000881916

Zaaknummer: 8819/16

Wetsartikelen: EVRM art. 10 en EVRM art. 35 lid 3 (a)

RECHTSPRAAK

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Examen d'office de la rétention), HvJ EU 8 november 2022, zaak C-704/20

In verschillende procedures over vreemdelingenbewaring is de vraag opgekomen of de rechter ambtshalve moet toetsen of aan alle voorwaarden voor bewaring is voldaan, of dat hij kan volstaan met die voorwaarden die de partijen in de zaak naar voren hebben gebracht. Het HvJ EU wijst erop dat het bij het door art. 6 Hv beschermde recht op vrijheid gaat om een belangrijk recht dat gepaard gaat met een streng kader van voorwaarden. Dat maakt de situatie anders dan die in een 'normale' bestuursrechtelijke procedure. De rechter moet daarom altijd ambtshalve onderzoeken of aan alle voorwaarden voor bewaring is voldaan.

Deze zaak betreft verschillende asielzoekers die het voornemen hebben uitgesproken om in Nederland asiel aan te vragen. Zij zijn in bewaring gesteld om hun identiteit te kunnen vaststellen en gegevens te verkrijgen die noodzakelijk zijn voor de beoordeling van hun verzoeken. In het geval van B en C is de bewaring opgeheven omdat de staatssecretaris niet snel genoeg heeft gehandeld; ook is B en C een schadevergoeding toegekend. In het geval van X zijn er vragen opgekomen over de rechtmatigheid van de bewaring van X en de rechterlijke beoordeling daarvan.

In de nationale procedure is de vraag opgekomen of onder meer art. 6 Hv de nationale rechter verplicht tot een ambtshalve (ex officio) beoordeling of aan alle voorwaarden voor bewaring is voldaan, met inbegrip van de voorwaarden waarvan de vreemdeling niet heeft betwist dat eraan is voldaan, terwijl hij daartoe wel de mogelijkheid had. Het HvJ legt allereerst het stelsel van bewaring nogmaals uit in relatie tot art. 6 Hv. Daarbij benadrukt het dat bewaring een ernstige inmenging in het door art. 6 Hv beschermde recht op vrijheid vormt. Een bewaringsmaatregel kan daarom alleen worden bevolen of verlengd met inachtneming van algemene en abstracte regels waarin de voorwaarden en de wijze van toepassing ervan zijn

vastgelegd, zoals die zijn neergelegd in richtlijn 2008/115, richtlijn 2013/33 en verordening nr. 604/2013. Daarnaast moeten de lidstaten krachtens art. 47 Hv zorgen voor effectieve rechterlijke bescherming van de aan het Handvest ontleende individuele rechten. Aangezien de Uniewetgever, zonder uitzondering, vereist dat het toezicht op de naleving van de voorwaarden voor de rechtmatigheid van de bewaring ‘met redelijke tussenpozen’ plaatsvindt, moet de bevoegde autoriteit dat toezicht ambtshalve uitoefenen, ook als de betrokkene daar niet om verzoekt. Wil een dergelijke beschermingsregeling namelijk daadwerkelijk de naleving verzekeren van de strikte voorwaarden waaraan een bewaringsmaatregel moet voldoen, dan moet de bevoegde rechterlijke autoriteit kunnen beslissen over elk relevant feitelijk en juridisch element om de rechtmatigheid te beoordelen. Het is ook niet toelaatbaar dat in sommige staten geen toetsing zou kunnen worden uitgevoerd aan voorwaarden waarvan de betrokkene de schending niet aan de orde heeft gesteld, terwijl dat in andere lidstaten anders is. Aan deze uitlegging wordt niet afgedaan door de door de Raad van State aangehaalde rechtspraak van het HvJ. Die rechtspraak houdt in dat het Unierecht, gelet op het beginsel dat in een geding het initiatief bij de partijen ligt, de nationale rechter niet verplicht om ambtshalve aan de schending van het Unierecht ontleende rechtsgronden in het geding te brengen als hij voor het onderzoek van deze rechtsgronden buiten de grenzen van het door de partijen afgebakende geding zou moeten treden door zich te baseren op andere feiten en omstandigheden dan die welke de partij die belang heeft bij de toepassing van de desbetreffende bepalingen, aan haar vordering ten grondslag heeft gelegd. Het door de Uniewetgever vastgestelde strikte kader voor bewaring en voortduring van een bewaringsmaatregel leidt immers tot een situatie die niet geheel te vergelijken valt met een bestuursrechtelijk geschil waarin het initiatief en de afbakening van het geschil bij de partijen berusten.

Instantie: Hof van Justitie van de Europese Unie

ECLI: ECLI:EU:C:2022:858

Zaaknummer: C-704/20

Wetsartikelen: Hv art. 6, Hv art. 47, Rl 2008/115/EG art. 15, Rl 2013/33/EU art. 9 en Vo 604/2013 art.

28

RECHTSPRAAK

The Karibu Foundation t. Noorwegen, EHRM 10 november 2022, nr. 2317/20

In de zaak Lindheim heeft het EHRM in 2012 vastgesteld dat de Noorse wetgeving voor het berekenen van de pachtbedragen in strijd was met het eigendomsrecht. Daarop heeft er een uitgebreid en diepgaand wetgevingsproces plaatsgevonden dat tot een nieuw pachtsomplafond heeft geleid. De klagende organisatie vindt dat nog steeds een aantasting van het eigendomsrecht, maar het EHRM oordeelt dat er geen reden is om de zorgvuldige afwegingen van de wetgever opzij te zetten. Ook is er een grondige nationale procedure geweest waarin een hardheidsclausule kon worden ingeroepen. Art. 1 EP EVRM is dan ook niet geschonden.

De klagende stichting is een Noorse stichting voor missie- en ontwikkelingswerk in zuidelijk Afrika. De zaak speelt zich af tegen de achtergrond van een wetswijziging die in Noorwegen is doorgevoerd naar aanleiding van een eerdere EHRM-uitspraak in *Lindheim t. Noorwegen*. Door deze wijziging hebben verpachters van grond het recht gekregen om jaarlijks een aanpassing van de pachtsom te verlangen van hun pachters, zij het met een maximum (het 'pachtsomplafond'). Klager is eigenaar van een stuk grond in Oslo met een waarde van bijna 17 miljoen euro. Naar aanleiding van de nieuwe wetgeving verzocht klager om een pachtsomverhoging van 1% van de waarde, in plaats van de vanwege het pachtsomplafond toegestane 0,6%. Daarover is geprocedeerd, waarbij klager in het ongelijk is gesteld.

Voor het EHRM stelt klager dat het pachtsomplafond leidt tot een disproportionele aantasting van het eigendomsrecht zoals beschermd door art. 1 EP EVRM. Het Hof benadrukt dat pachtovereenkomsten en pachtsomregelingen van de aard als in deze zaak aan de orde overeenkomsten betreffen die voor zeer lange termijn worden gesloten en waarbij de normale marktmechanismen – en daarmee de marktbedragen – niet van toepassing zijn. Daar komt bij dat gelet op het grote aantal pachtovereenkomsten in Noorwegen het belangrijk is om in

wetgeving te voorzien in duidelijke en voorzienbare oplossingen en te voorkomen dat per geval wordt geprocedeerd over de hoogte van de pachtsommen. Deze twee bijzonderheden in de zaak maken dat het Hof zich in de onderhavige zaak primair moet buigen over de nationale parlementaire en rechterlijke beoordeling van de EVRM-kwesties die aan de orde zijn. Het Hof merkt verder op dat de individuele pachters in de zaak niet hebben geklaagd over de hoogte van de pachtsommen, zodat het niet verrassend is dat daaraan in de nationale rechterlijke uitspraken niet meer aandacht is besteed. Ook over enkele andere aan de pachtsommen gerelateerde onderwerpen is op nationaal niveau niet op grond van de EVRM-rechten geprocedeerd. Gelet daarop overweegt het Hof dat de uitgangspunten van de nationale wetgeving in het onderhavige geval niet hebben geleid tot een onredelijk evenwicht tussen de partijen in het nationale geschil, dus de pachters en klager. De klacht van klager is vooral dat het pachtsofplafond leidt tot een pachtsof die minder bedraagt dan 0,25% van de marktwaarde van de appartementen die op de grond zijn gebouwd. Het Hof overweegt dat dit gelet op de waarde van de grond nog steeds neerkomt op zo'n 68.100 euro per jaar, hetgeen duidelijk meer is dan wat aan de orde was in *Lindheim*. Verder waren er verschillende voordelen voor klager verbonden aan de pachtregeling, waaronder een zeer laag risico en een vast inkomen. Gelet daarop ziet het Hof in de pachtsof/waardeverhouding niet meteen een schending van art. 1 EP EVRM.

De vraag is vervolgens of de wetgeving niettemin maakt dat het pachtsofplafond een onredelijke inbreuk maakt op het eigendomsrecht. Bij de beantwoording van die vraag moet het Hof rekening houden met de beginselen van subsidiariteit en gedeelde verantwoordelijkheid, en met de primaire verantwoordelijkheid van de staat om de EVRM-rechten te beschermen. In het onderhavige geval heeft de wetgever een uitdrukkelijke afweging gemaakt tussen de relevante belangen in een bijzonder grondig wetgevingsproces. De verschillende belangen zijn in dit proces allemaal uitgebreid aan bod gekomen. Het Hof moet met de zorgvuldigheid van het wetgevingsproces zonder meer rekening houden. Daar komt dan nog bij dat in de voorliggende zaak ook al uitspraak is gedaan in drie nationale instanties, die in hun beoordeling van de kwestie zonodig gebruik konden maken van een in de wet neergelegde hardheidsclausule. Ook de nationale hoogste rechter heeft in zijn oordeel een bewuste afweging gemaakt tussen de maatschappelijke doelen van de wetgeving en het ondersteunen van sociaal beleid, en de persoonlijke belangen van de klagende stichting. Gelet daarop is er geen sprake geweest van een disproportionele schending van art. 1 EP EVRM.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2022:1110JUD000231720

Zaaknummer: 2317/20

Wetsartikelen: EVRM art. 1 EP

RECHTSPRAAK

**Valeanu e.a. t. Roemenië, EHRM 8 november 2022, nrs.
59012/17 en 29 andere**

In Maria Atanasiu heeft het EHRM geoordeeld dat het mechanisme voor restitutie en compensatie van in de communistische tijd onteigend eigendom tekortkomingen vertoonde. Dit heeft tot nieuwe wetgeving geleid, waarvan het Hof in Preda oordeelde dat die wel aan de eisen van het EVRM voldeed. Het Hof moet nu echter vaststellen dat ook de nieuwe wetgeving leidt tot niet-restitutie en te lage compensaties, zodat art. 1 EP EVRM nog steeds structureel wordt geschonden. Het Hof roept onder art. 46 EVRM op tot snelle actie om dit probleem op te lossen.

Deze zaak speelt zich af tegen de achtergrond van de wetgeving die in Roemenië is opgesteld rondom restitutie en compensatie voor eerder onteigend eigendom na beëindiging van de communistische dictatuur. In *Maria Atanasiu e.a. t. Roemenië* heeft het EHRM geoordeeld dat dit mechanisme tekortkomingen vertoonde, hetgeen tot enkele wijzigingen heeft geleid. Die heeft het EHRM opnieuw beoordeeld in *Preda e.a. t. Roemenië*; in die zaak concludeerde het Hof dat het nieuwe systeem wel aan de eisen van het EVRM voldeed. De onderhavige klachten hebben echter betrekking op dit nieuwe systeem. Alle klagers hebben rechterlijke uitspraken gekregen in hun voordeel waar het gaat om restitutie of compensatie, maar in geen van de gevallen heeft dat in de praktijk geleid tot teruggave van een woning of compensatie; in drie gevallen zijn de eigendomstitels van klagers zelfs vernietigd.

Voor het EHRM stellen klagers dan ook dat sprake is geweest van schending van art. 1 EP EVRM onder de nieuwe regeling. De regering heeft aangevoerd dat restitutie complex is, maar het EHRM wijst erop dat dit te maken heeft met de eigen keuzen die de wetgever heeft gemaakt voor het nieuwe systeem. Het is zaak dat de autoriteiten zelf deze wetgeving goed ten uitvoer leggen. Waar het gaat om de compensatiebedragen is in een aantal gevallen vaak maar een zeer lage compensatie toegekend, die een fractie van de marktwaarde van het eigendom betreft. Compensatie voor de gevallen waarin een eigendomstitel is vernietigd is zelfs

helemaal niet gegeven. Een en ander betekent dat klagers in een aantal gevallen geen toegang hebben gehad tot een effectief rechtsmiddel om hun eigendomsrechten af te dwingen. Ook de tekortkomingen bij de toepassing van de nieuwe wet en bij het bieden van compensatie zijn zodanig dat er een excessieve last op betrokkenen kan worden geplaatst. Dat de nieuwe wet een aantal waarborgen heeft geïntroduceerd doet hieraan niet af. Dit betekent dat art. 1 EP EVRM is geschonden.

Op grond van art. 46 EVRM voegt het Hof hieraan toe dat er in Roemenië nog steeds sprake is van een structureel probleem bij het naleven van het EVRM. Het acht het essentieel dat Roemenië de wetgeving en de uitvoeringspraktijk nu spoedig alsnog in overeenstemming brengt met het EVRM en daarbij de bevindingen in de onderhavige uitspraak in acht neemt.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2022:1108JUD005901217

Zaaknummer: 59012/17 en 29 andere

Wetsartikelen: EVRM art. 1 EP en EVRM art. 46

RECHTSPRAAK

Ministero dell'Interno (Limite d'âge pour le recrutement des commissaires de police), HvJ EU 17 november 2022, zaak C-304/21

Voor 120 commissarisposten bij de Italiaanse nationale politie geldt een maximale leeftijdsgrens van 30 jaar. Dit vormt een ongelijke behandeling op grond van leeftijd waarvoor blijkens Richtlijn 2000/78 een rechtvaardiging moet bestaan. De nationale rechter moet onderzoeken of voor de daadwerkelijke functieuitoefening door commissarissen een uitstekende fysieke gesteldheid vereist is. Als dat zo is, moet hij bovendien nagaan of dit doel niet via een fysieke eliminatietest zou kunnen worden gediend zonder onderscheid naar leeftijd te maken. Het HvJ acht het zeer onwaarschijnlijk dat leeftijdsopbouw een rechtvaardiging voor het onderscheid kan vormen.

Bij een vergelijkend examen voor 120 commissarisposten bij de nationale politie bleek dat kandidaten minstens 18 jaar oud moesten zijn en de leeftijd van 30 jaar niet mochten hebben bereikt, onder voorbehoud van enkele bijzondere gevallen. In verband met deze leeftijdsgrens heeft de nationale rechter prejudiciële vragen aan het HvJ EU voorgelegd.

Het HvJ EU stelt voorop dat het in deze zaak gaat om een op leeftijd gebaseerd verschil op het terrein van toegang tot de arbeid, zodat Richtlijn 2000/78 van toepassing is. De vraag is of er een rechtvaardiging bestaat voor deze ongelijke behandeling. Uit art. 4 lid 1 van de richtlijn blijkt dat niet de grond voor het verschil in behandeling, maar een met deze grond verband houdend kenmerk een wezenlijk en bepalend beroepsvereiste moet vormen. Het HvJ heeft eerder al geoordeeld dat het beschikken over bijzondere fysieke capaciteiten een leeftijdsgebonden kenmerk is en dat dit in voorkomende gevallen een wezenlijk en bepalend beroepsvereiste kan zijn. Volgens de verwijzende rechter zijn de taken van een politiecommissaris echter hoofdzakelijk leidinggevend en administratief van aard. De regering heeft dit betwist en heeft gesteld dat ook commissarissen operationele taken moeten kunnen

uitvoeren waarvoor een goede fysieke gesteldheid vereist kan zijn. De verwijzende rechter moet volgens het HvJ uitzoeken welke taken daadwerkelijk worden verricht door politiecommissarissen. Het gaat dan om de taken die commissarissen in hun normale werkzaamheden daadwerkelijk plegen te verrichten. Als blijkt dat een bijzonder goede fysieke gesteldheid niet noodzakelijk is voor de taakuitvoering, is de leeftijdseis hoe dan ook in strijd met de richtlijn. Als een fysiek goede gesteldheid wel noodzakelijk is, moet hij nog nagaan of de hiermee samenhangende leeftijdsgrens een legitiem doel dient en evenredig is daaraan. De inzetbaarheid en goede werking van politiediensten is daarbij op zichzelf een legitiem doel. Bij de proportionaliteitsbeoordeling moet de nationale rechter vooral kijken naar de fysieke eisen die nu precies moeten worden gesteld. Ook moet hij nagaan of een fysieke eliminatietest een passende en minder beperkende maatregel zou kunnen zijn dan een leeftijdsgrens van 30 jaar. Het Hof merkt echter op dat – onder voorbehoud van verificatie door de verwijzende rechter – de leeftijdsgrens onevenredig is voor zover de daadwerkelijk door commissarissen van de nationale politie verrichte taken bijzondere fysieke capaciteiten vereisen.

De tweede vraag die voorligt is of er een rechtvaardiging kan worden gevonden voor de leeftijdsgrens op basis van art. 6 lid 1 EVRM van de richtlijn. Voor zover de leeftijdsgrens geacht kan worden verband te houden met de vereiste opleiding of de noodzaak dat mensen tot pensionering een redelijk aantal arbeidsjaren moeten vervullen, kan sprake zijn van een legitiem doel. Het Hof beschikt echter niet over aanwijzingen dat de in het hoofdgeding aan de orde zijnde leeftijdsgrens passend en noodzakelijk is voor de doelstelling om te zorgen voor de opleiding van de politiecommissarissen. Ook kan de leeftijdsgrens niet worden geacht noodzakelijk te zijn voor het vervullen van een redelijk aantal dienstjaren. Het Hof ziet dan ook niet in dat hierin een rechtvaardiging kan zijn gelegen, wat betekent dat de richtlijn en art. 21 Hv zich verzetten tegen de leeftijdsgrens. Ook dit moet de nationale rechter weer verifiëren.

Instantie: Hof van Justitie van de Europese Unie

Datum uitspraak: 17-11-2022

ECLI: ECLI:EU:C:2022:897

Zaaknummer: C-304/21

Rechters: M.L. Arastey Sahún, N. Wahl en J. Passer

Wetsartikelen: 4 Richtlijn 2000/78/EG en 6 Richtlijn 2000/78/EG

RECHTSPRAAK

Yüksedağ Şenoğlu e.a. t. Turkije, EHRM 8 november 2022, nrs. 14332/17 en 12 andere

Dertien parlementariërs van een linkse, pro-Koerdische partij zijn opgepakt en in voorlopige hechtenis genomen vanwege vermeend haatzaaiende en opruiende uitingen. In het licht van zijn eerdere uitspraak in Selahattin Demirtaş (nr. 2) en op basis van door de Mensenrechtencommissaris van de Raad van Europa ingediende observaties stelt het Hof vast dat de detentie duidelijk in strijd is met art. 10 EVRM en niet berustte op enige redelijke verdenking (strijd met art. 5 EVRM). Ook was bij de detentie sprake van misbruik van de beperkingsbevoegdheid (art. 18 EVRM). De vrijlating van de dertien parlementariërs moet onmiddellijk worden bewerkstelligd.

Klagers werden in 2015 verkozen in het Turkse parlement als vertegenwoordigers van de linkse, pro-Koerdische partij HDP. In verband met politieke toespraken die zij hebben gehouden zijn zij alle dertien op enig moment aangehouden en in voorarrest gehouden.

In een van de zaken heeft de regering betoogd dat de zaak niet-ontvankelijk moet worden verklaard omdat sprake zou zijn van hate speech, zodat op grond van art. 17 EVRM de bescherming aan de uitingen ontnomen zou moeten worden. Het Hof stelt vast dat het in dit geval ging om virulente en zeer scherpe uitspraken, maar in vergelijking met andere zaken waarin art. 17 EVRM is aangetast ziet het Hof geen reden om de bescherming van art. 10 EVRM hieraan te onthouden.

Op grond van art. 10 EVRM hebben alle klagers gesteld dat hun uitingsvrijheid door de arrestaties is aangetast. In deze zaak hebben verschillende derde partijen geïntervenieerd, waaronder de mensenrechtencommissaris van de Raad van Europa. Het Hof wijst erop dat de Grote Kamer in *Selahattin Demirtaş* (nr. 2) al uitspraak heeft gedaan over een soortgelijke kwestie en dat het de algemene uitgangspunten die het daarin heeft geformuleerd ook in de onderhavige zaken kan toepassen. Klagers bevinden zich ook verder in een vergelijkbare

situatie als de klager in die zaak. Toch zijn zij in hechtenis genomen en vervolgd, in essentie vanwege hun politieke activiteiten. De mensenrechtencommissaris heeft erop gewezen dat in Turkije steeds vaker gebrekkig bewijs van hate speech door de rechters wordt aanvaard en dat er geen behoorlijke contextuele analyse wordt uitgevoerd in overeenstemming met de eisen van het EHRM. In het licht hiervan overweegt het Hof dat er te weinig bescherming is geboden tegen willekeurige inmenging in de vrijheid van meningsuiting. Art. 10 EVRM is dan ook geschonden (6 stemmen tegen 1).

Klagers hebben verder gesteld dat art. 5 lid 1 en 3 EVRM is geschonden omdat er geen enkele redelijke verdenking van een strafbaar feit kon bestaan die de basis kon vormen voor hun vrijheidsbeneming. Het Hof wijst in dit verband op zijn overwegingen ten aanzien van art. 10 EVRM en zijn eerdere oordeel in *Selahattin Demirtaş* (nr. 2) en concludeert op die basis dat er geen redelijke wettelijke basis was voor de vrijheidsbeneming; art. 5 lid 1 EVRM is daarom geschonden. Over het bestaan van een redelijke verdenking oordeelt het Hof ook hetzelfde als het eerder deed in *Selahattin Demirtaş* (nr. 2). Ook wijst het Hof in dit verband nog op het oordeel van de Mensenrechtencommissaris, die erop heeft gewezen dat in Turkije beslissingen over de detentie van mensen die een kritisch geluid laten horen vaak zijn verstoken van een verwijzing naar geloofwaardig bewijsmateriaal en vaak worden gerechtvaardigd door te verwijzen naar uitingen die duidelijk geen hate speech vormen. Ook in het voorliggende geval gaat dit volgens het EHRM op, zodat ook vanwege het ontbreken van iedere redelijke verdenking de vrijheidsbeneming in strijd is met art. 5 lid 1 EVRM. Dit betekent dat ook art. 5 lid 3 EVRM is geschonden door de voortzetting van die detentie (6 stemmen tegen 1).

Een volgende klacht heeft betrekking op de toegang tot het dossier en effectieve rechterlijke procedures tegen het voorarrest in het licht van art. 5 lid 4 EVRM. Het Hof stelt vast dat veel klagers pas zeer laat en onvolledig toegang hebben gekregen tot het bewijsmateriaal, zonder dat daarvoor een goede reden bestond. Dit is in strijd met art. 5 lid 4 EVRM (5 stemmen tegen 2). Het Hof stelt verder vast dat de procedures die klagers tegen de detentie hebben gevoerd tussen zo'n anderhalf jaar en ruim twee maanden hebben geduurd, in een periode waarin in Turkije de noodtoestand was afgekondigd. Op dit punt verklaart het Hof art. 5 lid 4 EVRM niet geschonden.

Omdat klagers tijdens de hechtenis hun functie als volksvertegenwoordigers niet hebben kunnen uitoefenen, stellen zij dat ook art. 3 EP EVRM is geschonden. Opnieuw wijst het Hof erop dat het hierover in *Selahattin Demirtaş* (nr. 2) al uitspraak heeft gedaan, die het in zijn onderhavige uitspraak uitgebreid citeert. Het concludeert dat de omstandigheden in deze zaak vergelijkbaar zijn en dat art. 3 EP ook hier is geschonden (6 stemmen tegen 1).

Volgens klagers laten de aantastingen van art. 5 EVRM verder zien dat de Turkse staat misbruik heeft gemaakt van zijn beperkingsbevoegdheden, zoals is verboden bij art. 18 EVRM. Ook op dit punt citeert het Hof zijn overwegingen uit *Selahattin Demirtaş* (nr. 2) en stelt het dat, gelet op de parallellen tussen de voorliggende zaken en de eerdere kwestie, art. 18 EVRM ook hier is geschonden (6 stemmen tegen 1).

Tot slot wijst het Hof er in het licht van art. 46 EVRM op dat de staat verplicht is om uitvoering te geven aan de uitspraken van het Hof, onder toezicht van het Comité van Ministers. Het wijst erop dat voortzetting van de detentie van klagers ook zal leiden tot een voortzetting van de schendingen van art. 5 jo. 18 EVRM, en tot een schending van de verplichting onder art. 46 EVRM om de EHRM-uitspraken ten uitvoer te leggen. Gelet daarop is het oordeel dat de regering alle nodige maatregelen moet nemen om een einde te maken aan de vrijheidsbeneming van klagers en hun onmiddellijke vrijlating moet bewerkstelligen.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2022:1108JUD001433217

Zaaknummer: 14332/17 en 12 andere

Wetsartikelen: EVRM art. 5, EVRM art. 10, EVRM art. 3 EP, EVRM art. 17, EVRM art. 18, EVRM art. 34 en EVRM art. 46